

3—2—1… zero/feuer!

3—2—1… zero/feuer!

bernard aubertin / otto piene / herman de vries

Padesátá a šedesátá léta 20. století právem představují v kontextu dějin evropského avantgardního umění nejradiálnější a nejpřínosnější období. Odvážná generace mladých autorů prostá jakýchkoliv předsudků a konvencí hledala nové prostředky a způsob, jak se odtrhnout od zavedené školy klasické malby, a dokonce i od tehdy tendenčního informelního projevu, který svoji temnou a rozdrásanou formou měl zrcadlit válkou poznamenanou psychiku jeho protagonistů. Na cestě za revoltou a odporem k etablovanému umění se projev svobodné vlny čerstvých absolventů škol neostýchal sáhnout po prostředcích, které starší tvůrce samozřejmě provokovaly a širokou veřejnost pobuřovaly. Ke slovu přišla neovlivnitelná hra náhody, reflexe leštěných kovů a zrcadel, seriální opakování, či spontánní destrukce materiálů. Vznikala tehdy četná umělecká uskupení a vedle několika vlivných skupin zabývajících se kinetickým uměním a novými formami konstruktivismu bylo bezesporu nejdůležitějším katalyzátorem skutečně nové tvorby německé ZERO. Sdružení umělců s naprosto čerstvými ideály a pohledem na svět založili v roce 1957 Heinz Mack a Otto Piene, přičemž přesný seznam členů a jejich počet neexistuje a ani nemůže, protože ZERO se postupem času stalo prakticky platformou obdobně smýšlejících výtvarníků z mnoha západoevropských zemí, jejichž tvorba se vzájemně konfrontovala na společných výstavách.

Právě ZERO představilo tehdy logicky znepokojené veřejnosti, že prostředkem k vytvoření obrazu nemusí být pouze paleta a štětec a zakládající člen skupiny Otto Piene spolu s francouzským avantgardním umělcem Yvesem Kleinem prakticky zlegalizovali oheň a jeho stopy v umění. Pieneho tvorba byla vedle hry se světlem přes padesát let neustále provázena kreslením a malbou pomocí kouře a částečným zuhelnatěním plátna či malířské lepenky. Další dva členové uskupení, kteří se díky četnosti své účasti na výstavách ZERA právem řadí k významnému jádru skupiny, mají ve své tvorbě k ohni a popelu také velmi blízko. Francouzský malíř Bernard Aubertin vyráběl seriální reliéfy ze zápalek, které zapaloval a nechával na nekontrolovaném ohni, aby na kovovém či dřevěném podkladu zanechal malbu spontánní stopy požáru. Holandský výtvarník herman de vries samotnému aktu hoření nevěnuje pozornost vůbec, zato si však v posledních letech všímá různých barev popela, který roztírá na bílý kartón, či vytváří úžasné kresby zuhelnatělými kusy dřeva. Všichni tři autoři mají k médiu ohně blízko, každý ale jeho možnosti uchopil svým autentickým a nezaměnitelným způsobem. Všechny spojuje nepopíratelný význam v poválečném umění a jejich aktivity se skupinou ZERO.

Petr Žaloudek

Die fünfziger und sechziger Jahre des 20. Jahrhunderts gelten im Kontext der Geschichte der europäischen Avantgardekunst mit Recht als radikalste und fruchtbarste Phase. Diese mutige Generation junger Künstler, frei von Vorurteilen und Konventionen, suchte nach neuen Mitteln und Wegen, um sich von der traditionellen Schule der klassischen Malerei und sogar von der damaligen Strömung der informellen Kunst, die mit ihrer düsteren und zerrissenen Form die vom Krieg gezeichnete Psyche ihrer Protagonisten widerspiegeln sollte, loszureißen. Auf dem Weg zur Revolte und zum Widerstand gegenüber der etablierten Kunst scheute sich die freie Strömung aus Kunstabsolventen nicht, zu Mitteln zu greifen, die ältere Künstler provozieren mussten und die breite Öffentlichkeit gegen sie aufbrachten. So wurde beispielsweise mit dem unbeeinflussbaren Spiel des Zufalls und den Reflexen glänzender Metalle und Spiegel, mit seriellen Wiederholungen und der spontanen Destruktion der Materialien gearbeitet. Damals entstanden zahlreiche Zusammenschlüsse von Künstlern, und neben einigen einflussreichen Gruppen, die sich mit kinetischer Kunst und neuen Formen des Konstruktivismus befassten, war die deutsche Künstlergruppe ZERO zweifellos der wichtigste Katalysator für eine wirklich neue Kunst. Diese Künstlervereinigung mit völlig neuartigen Idealen und einem ganz unverbrauchten Blick auf die Welt wurde 1957 von Heinz Mack und Otto Piene gegründet, wobei es kein genaues Verzeichnis der Mitglieder und keine Angaben zu deren Anzahl gibt und geben kann, denn ZERO entwickelte sich im Laufe der Zeit gewissermaßen zu einer Plattform ähnlich denkender Künstler aus zahlreichen westeuropäischen Ländern, deren Kunstwerke bei gemeinsamen Gruppenausstellungen einander gegenübergestellt

wurden. ZERO demonstrierte der damals logischerweise beunruhigten Öffentlichkeit, dass man nicht nur mit Palette und Pinsel Bilder schaffen kann, und das Gründungsmitglied der Gruppe Otto Piene legitimierte zusammen mit dem französischen Avantgardekünstler Yves Klein das Element Feuer und seine Spuren als künstlerisches Mittel. Pienes Schaffen ist neben dem Spiel mit dem Licht über fünfzig Jahre hinweg durch das Zeichnen und Malen mithilfe von Rauch und das teilweise Verkohlen der Leinwand oder des Zeichenkartons gekennzeichnet. Das Werk zweier weiterer Mitglieder der Gruppe, die aufgrund ihrer zahlreichen Teilnahmen an Ausstellungen der Gruppe ZERO mit Recht zum wichtigen Kern der Vereinigung gezählt werden, weist ebenfalls eine Nähe zu Feuer und Asche auf. Der französische Maler Bernard Aubertin schuf seriale Reliefs aus Streichhölzern, die er anzündete und dem unkontrollierten Feuer überließ, um auf dem Untergrund aus Metall oder Holz die spontanen Spuren des Brandes zu hinterlassen. Der niederländische Künstler Herman de Vries schenkt dem Akt der Brennens keinerlei Beachtung, dafür wurde er in den letzten Jahren auf die verschiedenen Farbtöne von Asche aufmerksam, die er auf weißem Karton verreibt, oder er schafft mit verkohlten Holzstücken wunderbare Zeichnungen. Alle drei Künstler haben eine gewisse Nähe zum Medium Feuer, doch jeder von ihnen bedient sich der Möglichkeiten dieses Elements auf authentische und unverwechselbare Weise. Sie alle sind durch ihre unbestreitbare Bedeutung in der Nachkriegskunst und ihre Aktivitäten mit der Gruppe ZERO verbunden.

Petr Žaloudek

bernard aubertin

*1934 fontenay-aux-roses, francie, †2015 reutlingen, německo
*1934 fontenay-aux-roses, frankreich, †2015 reutlingen, deutschland

feu du hasard, 80 × 60 cm, 1999

bernard aubertin

cercle de feu. or, ø 60 cm, 1963/2009

bernard aubertin

cercle de feu, ø 40 cm, 1963/2009

otto piene

*1928 bad laasphe, německo, *2014 berlín, německo
*1928 bad laasphe, deutschland, *2014 berlin, deutschland

große blume am himmel, 68 × 96 cm, 1965

otto piene

crown, 68 × 48 cm, 1977

herman de vries

*1931 alkmaar, nizozemí, žije a pracuje v knetzgau, německo
*1931 alkmaar, niederlande, lebt und arbeitet in knetzgau, deutschland

ashes. keil-gebüsch, 70 × 50 cm, 1996

herman de vries

bez názvu / ohne titel, 61 × 86 cm, 2010

herman de vries

3—2—1... zero/feuer!

bernard aubertin / otto piene / herman de vries

text — petr žaloudek
redaktorka / editor — lenka voříčková
překlad / translation — angela lindner
design — jožka gabriel, dusot.cz
tisk / print — tiskárna daniel

vydala / published by — galerie petr žaloudek
na příkopě 12, praha 1

praha 2019

www.galerie-zaloudek.cz

galerie
petr žaloudek

bernard aubertin / otto piene / herman de vries
galerie petr žaloudek / 4. 10. — 9. 11. 2019